

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปัญญาวุฑฒิ — ความเจริญด้วยปัญญา”

คำว่า **ปัญญาวุฑฒิ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง มาจากคำสองคำรวมกัน คือ คำว่า **ปัญญา** (ความเข้าใจถูกเห็นถูก) กับคำว่า **วุฑฒิ** (ความเจริญ) แปลว่า **ความเจริญด้วยปัญญา**, ความเจริญด้วยอย่างอื่นเล็กน้อยมาก แต่ความเจริญด้วยปัญญานั้น เลิศกว่าความเจริญทั้งหลาย ดังข้อความบางตอนจากพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเสื่อมญาติ ความเสื่อมโภคะ ความเสื่อมยศ มีประมาณน้อย ความเสื่อมปัญญา ชั่วร้ายที่สุดกว่าความเสื่อมทั้งหลาย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเจริญด้วยญาติ ความเจริญด้วยโภคะ ความเจริญด้วยยศ มีประมาณน้อย ความเจริญด้วยปัญญา เลิศกว่าความเจริญทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลาย พึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราทั้งหลายจักเจริญ ด้วยความเจริญแห่งปัญญา ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย พึงศึกษาอย่างนี้แล”

การประสบกับความเสื่อม ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมจากญาติ ความเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ ความเสื่อมยศ เป็นเรื่องธรรมดา トラบใดที่ยังวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏย่อมมีโอกาสประสบกับความเสื่อมเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ความเสื่อมเหล่านี้ เป็นความเสื่อมที่มีประมาณน้อย เป็นความเสื่อมเพียงบางครั้ง บางคราวเท่านั้น บางคราวอาจจะพ้นจากความเสื่อมเหล่านี้ ทำให้มีความเจริญด้วยญาติ ด้วยโภคทรัพย์ และด้วยยศอีกก็เป็นได้ ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น เพราะธรรมทั้งหลาย เป็นอนัตตา

ถึงอย่างไรก็ตาม ความเสื่อมที่กล่าวมานั้น เป็นความเสื่อมเพียงเล็กน้อยจริง ๆ แต่ความเสื่อมแห่งปัญญา หรือปัญญาเสื่อมไป นั่นคือ ปัญญาไม่เกิด ไม่เจริญขึ้นนั้น เป็นความเสื่อมที่ยิ่งกว่าความเสื่อมทั้งหลาย เพราะเหตุว่าเมื่อปัญญาเสื่อมไปแล้ว กุศลธรรมประการต่าง ๆ ก็พลอยเสื่อมไปด้วย เป็นเหตุให้เกิดความเหินผิด ความเข้าใจผิด ซึ่งเป็นเหตุทำให้การประพฤติปฏิบัติผิดไปด้วย ทำให้เกิดในอบายภูมิ อันจะเป็นเหตุตัดรอนไม่ให้กุศลธรรมและปัญญาเจริญขึ้นจนกระทั่งสามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรมได้

ในทางตรงกันข้าม ความเจริญประการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเจริญด้วยญาติ ด้วยโภคทรัพย์ และด้วยยศ เป็นความเจริญที่มีประมาณน้อย ไม่ประเสริฐเหมือนกับความเจริญด้วยปัญญา เพราะเหตุว่าญาติที่ดี โภคทรัพย์ที่ดี ยศที่ดี ไม่สามารถติดตามไปในภพหน้าได้ ไม่ได้เป็นที่พึ่งที่แท้จริง แต่ความเจริญอันจะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงนั้น ก็คือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก, ปัญญา เป็นที่พึ่งได้ทั้งในโลกนี้ ทั้งในโลกหน้า และเป็นเหตุให้บรรลุถึงประโยชน์อย่างยิ่ง กล่าวคือ การรู้แจ้งอริยสัจธรรม ดับกิเลสประการต่าง ๆ ได้ในที่สุด, แล้วจะมีความเจริญด้วยปัญญาได้อย่างไร? ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมความเข้าใจถูก เห็นถูกไปตามลำดับเท่านั้น ที่จะทำให้ปัญญาเจริญขึ้นได้ ทางอื่นนอกจากนี้ไม่มีจริง ๆ **ปัญญาที่ได้สะสมในขณะนี้ ไม่สูญหายไปไหน ยังสะสมสืบทอดอยู่ในจิตทุกขณะ และจะมีกำลังเพิ่มมากยิ่งขึ้น ถ้าได้ฟัง ได้ศึกษาพระธรรมต่อไป.**

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]